

VERD AIGUA, ENCARA AVUI EL COLOR DE L'AMOR

HENAR MORERA

En un dels passatges d'aquest relat-dietari (*Verd aigua*, Ed. Minúscula, 2010), Marisa Madieri descriu l'alegria i torbació de ser convidada a una festa sense tenir un vestit com el de les companyes de classe. Recorda la vergonya de sentir que havia de rebutjar la invitació i el gest de la seva mare que, endevinant-ho, empenyora un braçalet i un abric per poder-li comprar un conjunt d'orló de color verd Nil que ella conservà molts anys, fins i tot deformat. «També es deia verd aigua, aquell color, que per a mi és encara avui el color de l'amor».

L'amor tenaç i dolorós que ella veu en les arrugues i els cabells de la seva mare el dia que mor, lluny d'ella per l'abominable Alzheimer, el veiem nosaltres en les pàgines d'aquesta escriptora nascuda el 1938 a l'antiga Fiume, avui Rijeka. La ciutat, al marge del riu croata Rječina, va ser convertida en municipi romà per Octavi August amb el nom de Flumen, riu, d'aquí que en italià es digués Fiume. La història d'aquesta ciutat està lligada amb la de Trieste, l'altra ciutat en què va viure l'escriptora fins a la seva prematura mort el 1996.

Verd aigua és un relat-diari, que comença el 24 de novembre de 1981 i acaba tres anys més tard, amb el record com a fil conductor: la infantesa a casa de l'àvia paterna, casada amb l'esborrat Madjaric, després Madierich i al final Madieri. L'evolució de la grafia del cognom il·lustra la història dels exilis familiars, un èxode antic des de l'ocupació el 1919 pels legionaris del poeta D'Annunzio i arriba fins l'any 1947 en què Fiume passa a ser Rijeka, dins l'antiga Iugoslàvia. Des de la profunditat que li dóna el temps (Madieri ja té més de quaranta anys quan afirma «*La profunditat del temps és una recent conquesta meva*»), retroba en la memòria tant els episodis més còmics com els dramàtics, i alguns ho són molt, al costat de les persones amb qui va créixer: àvies, oncles, ties, la germana i els cosins. Recria l'atmosfera del

Silos de Trieste, un espai de tres plantes habitat com a habitatge per a refugiats, «*un paisatge vagament dantesco, un purgatori nocturn i boirós*», on va viure fins que va ser adulta. La diàspora i la personalitat de les figures familiars marquen les pàgines en què es destaca el coratge i l'abnegació de la seva mare, el seu determini perquè ella pogués estudiar.

Les mirades al passat s'intercalen amb pinzellades del present, raó del format escollit de dietari. Participem de la seva vida quotidiana de manera subtil i insinuada i ens adonem de la seva ètica cristiana, del seu amor i la seva compassió per tots els desvalguts. Madieri escriu contra l'oblit, per redimir el sofriment dels seus, la dificultat de créixer, la pena d'existir, l'enyorament de la mare, la presó del pare, la mort dels avis. Amb una prosa refinada i serena, d'estil exacte i depurat que per moments fa pensar en la poesia clàssica llatina, troba un equilibri que sembla salvar-la per afrontar amb valentia el futur que s'entreu amb senyals inquietants de malaltia: «*Tota vida conté la llavor de la seva destrucció*».

Verd aigua va aparèixer el 1987. Quatre anys després de la mort de l'autora, el seu marit, l'escriptor Claudio Magris, hi va afegir un valuós postfaci i aquell mateix any 2000 l'editorial Minúscula el va publicar en castellà. La traducció en català, de Marta Hernández Pibernat, és del 2010. Aquesta cronologia ajuda a comprendre que

estem davant d'una obra perdurable i que, després de llegida, es grava en la memòria lectora d'una forma inesborrable. En el postfaci, Magris comença recordant Nietzsche: «*Som profunds, tornem a ser clars*», paraules que li valen per explicar que la prosa de Madieri és feta d'aigua, com a través de la transparència fa emergir el fons més profund i fosc de la vida. I en el costat fosc hi ha el llot de la vida, un fang pastat de dolor i malaltia, de violència i desesperació. El riu de la vida. «*Vostè ja ho entendrà*».

No em puc estar de copiar l'última entrada d'aquest relat-dietari. 27 de novembre de 1984. Madieri escriu:

«És tard. Els plats del sopar estan recollits, les habitacions endreçades i envoltades d'ombra, estan preparades per a l'interval nocturn. Els nois encara no dormen. Un mira endormiscat la televisió, l'altre repassa la lliçó per al pròxim examen. El Claudio corregeix el text mecanografiat de l'últim article. Les seves respiracions tranquil·les animen la casa.

»Al costat de la finestra fullejo aquestes pàgines que de sobte, petites gotes en l'oceà del que he viscut, em semblen massa pobres i inadequades per transcriure ni tan sols aquest moment de serenitat.

»A fora, la nit clara remorejant d'estrelles, custodia cares i paraules que no sabré dir mai. Gran part de la meva història arrela en aquesta dolça foscor, semblant potser a aquella que, gran i bona, m'acollirà

un dia en la pau que ja habiten el meu pare i la meva mare.

»Però no sento tristesa, només gratitud. Si he tornat a Ítaca, si en els llargs silencis de la meva vida han ressonat alguns instants les notes del vals que els planetes i les estrelles, tan brillants aquesta nit, ballen en l'odissea dels espais, sento que he de donar-ne les gràcies a una multitud de persones, fins i tot a les que he oblidat que, estimant-me, o simplement sent al meu costat amb la seva presència fraternal, no tan sols m'han ajudat a viure sinó que són, potser, la meva vida mateixa».